

Învățământ, literatură și artă în spațiul românesc

1. Învățământul

I. România:

- s-a dezvoltat învățământul în limba română:

a. 1818 - la București, Gheorghe Lazăr a ținut la Școala „Sfântul Sava” un curs de inginerie în limba română;

b. 1828 - la Iași, Gheorghe Asachi a introdus limba română în Școala „Trei Ierarhi”;

c. 1860 - în Principatele Unite, s-a adoptat în mod oficial alfabetul latin;

d. 1864 - adoptarea legii instrucțiunii publice, prin care s-au impus cele trei trepte ale învățământului: primar (gratuit și obligatoriu), secundar și superior.

- învățământul superior a fost reprezentat de:

a. Universitatea din Iași (1860) - patru facultăți: drept, filosofie, științe și teologie;

b. Universitatea din București (1864) - trei facultăți: drept, filosofie și științe;

c. Alte instituții de învățământ superior: Facultatea de Medicină, Școala Superioară de Silvicultură și Școala Superioară de Drumuri și Poduri.

- 1866 - s-au pus bazele *Societății Literare Române* (din 1879: *Academia Română*), al cărei scop a fost promovarea culturii românești sub toate aspectele sale;

- 1896 - prin legea Casei Școalelor (legea Petru Poni) s-a sprijinit învățământul prin construirea de noi școli și editarea de noi manuale;

- 1898 - adoptarea legislației învățământului secundar și superior (legea Spiru Haret), cea mai importantă lege școlară din epoca modernă: s-au înființat grădinițe pentru copii, s-a hotărât creșterea numărului de școli la nivel național, s-a reorganizat învățământul secundar, a fost introdus bacalaureatul și a fost creată „*Biblioteca pedagogică*”.

II. Spațiul românesc:

- în teritoriile aflate sub ocupație străină au existat școli profesionale pentru români;

- 1867 - reînființarea Universității din Cluj-Napoca, cea mai veche instituție de învățământ superior din spațiul românesc;

- 1868 - limba maghiară a devenit obligatorie în toate școlile de stat din provinciile Imperiului Austro-Ungar administrate de Budapesta;

- 1907 - adoptarea legii Albert Apponyi a impus limba maghiară și în școlile profesionale.

2. Literatura

- generațiile prepașoptiste și pașoptiste și-au pus amprenta asupra literaturii, impregnată de puternice sentimente patriotice și idealuri specifice epocii, naționaliste și romantice;

- au apărut primele publicații în limba română:

a. 1829 - *Curierul românesc* (București), fondat de Ion Heliade Rădulescu;

b. 1829 - *Albina românească* (Iași), fondată de Gheorghe Asachi;

c. 1838 - *Gazeta de Transilvania* (Brașov), fondată de George Bariț;

d. 1840 - *Dacia literară* (Iași), fondată de Mihail Kogălniceanu;

e. 1863 - *Convorbiri literare* (Iași), fondată de Titu Maiorescu;

f. 1880 - *Literatorul* (București), fondată de Alexandru Macedonski;

g. 1881 - *Contemporanul* (București), fondat de Constantin Dobrogeanu-Gherea.

- după 1878 - perioada clasică în care s-a născut limba română literară, arta a primit un specific național și s-a produs difuzarea valorilor artistice în societate:

I. Poezia: Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, Vasile Alecsandri, Alexandru Macedonski, George Coșbuc, Tudor Arghezi, George Bacovia și Dan Barbilian (Ion Barbu).

II. Proza: Costache Negruzzi, Nicolae Filimon, Duiliu Zamfirescu, Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu și George Călinescu.

III. Teatru: Vasile Alecsandri (1830: teatrul a început să fie jucat în limba română).

- **clasicii literaturii române** (lansați de *Junimea*): **Ion Creangă, Ioan Slavici, Mihai Eminescu și Ion Luca Caragiale.**

3. *Arta*

- orașele românești au cunoscut o modernizare și o înfrumusețare arhitecturală, prin construcția de edificii emblematice precum: Ateneul Român, Cercul Militar, Palatul Poștelor, sediul Teatrului Național și clădirea universității (București), Palatul Peleş (Sinaia), sediile teatrelor din Iași, Cluj-Napoca și Oradea.

I. Arhitectura: Ion Mincu, fondatorul școlii românești de arhitectură ⇒ impunerea stilului neoromânesc în arhitectură.

II. Pictura: Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Gheorghe Tătărescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian, Octav Băncilă și Corneliu Baba.

III. Sculptura: Ion Georghescu, Dimitrie Paciurea și Constantin Brâncuși.

IV. Muzica: Ciprian Porumbescu (întemeietorul operetei românești), Gheorghe Dima, George Enescu, Maria Tănase și Dinu Lipatti.

V. Cinematografia: primul film românesc - *Independența României* (1912).

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=gmPMrf07E1A>

<https://www.youtube.com/watch?v=zn0ghT4Jdeg>

<https://www.youtube.com/watch?v=cT7UOtxA8LY>

BIBLIOGRAFIE:

1. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
2. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
3. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
4. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
5. Scurtu, Ioan, Cristea, Nicolae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitaria, București, 2008.
6. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
7. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
8. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
9. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
10. Bulei, Ion, *O istorie ilustrată a românilor*, Editura Litera, București, 2018.
11. Djuvara, Neagu, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, Editura Humanitas, 2013.
12. Ghițulescu, Mircea (coordonator), *100 cei mai mari scriitori români*, Editura Orizonturi, București, 2022.